

Ballade van de gasfitter (collage van Gerrit Achterbergs 'Ballade van de gasfitter')

1

Kijk, de huizen komen uit, doorlopend
verschijnen er voorgevels en menigvuldig brievenbus.

Sleutels hebben gelijk. Tot u 't raam bereikt:
geduldig verdwijnen de gordijnen en lokt ge

met uw valse roep een gasfitter naar binnen.
Doodonschuldig zegt ge dat zijn naam

de stoep ontwijkt, de bel en ook de deuren,
wanneer ge zijn beroep een achterom geeft.

Daar kan zijn dienst niet aan voorbijgaan,
moet naar binnen. En blijft.

2

Wij zijn de muren, ik. Ik en de man
van de klaarlichte ogen, we zien elkaar.

Ik ben de doodstilte, het doodzwijgen
vermomd als kan en kamer, zoldering.

Ik beperk mij niet tot dag of werk
maar draai mijn zerk incognito naar u.

Mijn schroeven staan al in de buik
van wat er bij u geknield is.

Zo wordt 't denken vernield door
hamerslagen. Maar de aarde heelt.

3

De fitter vond zijn dood in de hand
van de huiseigenares, door gasverstikking.

Het lot omklemde de oorzaak. Hoe lezen
de kranten het bestaan van de wereld?

Letten zij op gaten in fittings en overspel
en slaan zij bitter voorover in water?

Maak geen denkfout! Zie, er was de uitoefening,
de onbekende gasleiding en dan de val

door woning en wezen, haastig en groot.
Onderaan de brief zal staan: "ik kom weerom".

4

In zweetdruppels en gereedschap
heb ik mij vergist. Ik zoek het slot

van mijn gezicht, de vloer valt zwaar
naar het lood. Verklarend hangt de deur

voor de gang, verricht alleen een handgebaar.
Ik keer me langzaam om.

Deze benen: er is iets bovenmenselijks
met mijn lopen, mijn voetstappen wekken gezang op.

Het middaglicht over mijn schouder is
als een gedicht. Zijt u het?

5

Het was in het beste belang. Vanavond
zal je in de grond verborgen worden.

De steen gerezen aan de kant is hard.
Alleen de ezel en de straat zijn te horen.

Dan ga je als vanzelf uit. Maar morgen
doodgewoon mijn thuisgekomen zoon.

Ik weet goed hoeveel ik bij me nam.
Hier klinkt een duidelijk bevel:

pak een stem met een andere ondertoon,
nieuw, maar dezelfde.

6

Vlakbij ritselde een zachte wind:
het duister woei uit mij.

Eenzaam gefluister kwam over de grond.
Het heengaan was vergeten. Ik sliep niet

en ik zou het ook niet kunnen, maar
ik was een levend mens geworden.

Alleen nog van hem te zijn en te weten
dat hij keek, zó mocht hij me hebben.

Buiten zou de nacht zijn hoofd verliezen
en niemand die dat gekanteld hoofd kon helpen.

7

Ik slaap van licht bij 't einddoel
en groet het eerste uur dat valt.

Is er al iemand gesignaleerd in mijn ogen?
Woont ergens veilig een ander in mij?

Vindt het ongekend niets het pad
waar de schreden opzij schijnen?

De straten zijn weer naar de stad gekeerd;
de dageraad kijkt mij roekeloos voorbij.

Ben ik de fitter nog? Heeft hij
misschien een verdacht gevoel gehad?

8

Wat tarten de nagels van de tijd een fitter:
ze voeren spot met strijd, de tanden in het gelid.

Een vals gebit bijt zich naar buiten.
Wat betekenen nu nog mijn vingers,

en vraag ik dit wel? Springt tot slot
onverwacht de laatste asemmer in het gat?

Een deur beweegt, wijst verbeten opwaarts
naar het vage, witte boven. Maar ik sta

zonder mogelijkheid. 'Mijn God, weet je

waar ik zit?', bid ik, als ik hem nader.

9

Ik stijg naar het laatste gat, het eerste bouwsel.
God, zichzelf, valt door me heen, zijn ruimte

wordt groter en gaat mij omgeven.
Een hoger woord stort zich uit over mij,

het schiet omlaag als klinknagelgas;
iedere schok wordt kort een verheven vraag.

Geef de fitter staal of nikkel, een oorzaak,
wat moet ik hier tussen u en de diepten?

Hoe weet ik te beleven, wat moet ik beginnen?
Hoe komt het leven bij mij binnen?

10

Het afdalen in mijn jaren is gekomen,
de tong in mij gekropen.

Ik zie moeders verschijning, de kinderen van glas.
'k Hoor de vuile smoesjes, spitsuur!,

het roepen van grond, een open put.
Deuren lopen langs, vertellen hoe en wat:

ik ben in een kamer, geen omgeving.
Dé kamer. Hier was het.

Alle ik werd uit ons meegenomen.
Aan de middag was ik te verkopen.

11

De herinnering komt diep, maar mild,
in me binnen; ik hoef geen leugens te verzinnen.

Hij knielt en ondervraagt, laat. Hij? Ik!
Honderd kinderen ben ik, hun hopen

en spelen zonder ambacht en lopen
en draaien in een kring. As!

Iets moet er mijn pas zijn ingeslopen.
Een persoonlijk oogmerk? De kortste hand?

Op mijn weg draaien enkel de geslagen gasfabrieken
als een vacuüm zich alweer in me drukt.

12

Heden en historie zoeken tesamen
naar het zondig lichaam.

De grond roept alle instrumenten bijeen,
het hele gat met alle plaatsen.

De voorzitter van de dood
eist een belijdenis van schuld:

“eerst ’t knielen en ’t in zich neer treden
waar deze gasfitter heeft geleden.

Dat zijn de reglementen.”
Dan zegt hij te vertrekken.

13

Wij maken stratengids, ziekegelden en lonen,
niet de dag en 't gedurig jaar.

Na de dood krijgt de fitter
letter om letter zijn kindse namen.

Tafel en bed hervinden hem, vader en vent
spellen zijn eten, met moeite

mag hij delen in het onderdak, loodgieter
en postbode beschikken over hem, voor altijd

werken tot aan z'n begrafenis. Er is voor hem gezorgd.
Publieke weldadigheid wortt!

14

De fitter werd een open doodskist,
maar aan 't eind werd iedereen gemeten:

de daghit in de flat, de directeur,
hij en zij en hij en ik.

God trad vooruit, hield zijn hoge mond.
Langzaam kritisch schouwde hij

in de fouten van allen: mond en voet,
hoed en stok. Nog een laatste ogengroet.

Aarde viel met laatste grond. Zwart graf.
Eendrachtig rust men nu voorgoed.